

Abadía de Sant Josep de Clairval

Tardor de 2022

Estimats Amics,

«**L**A consideració de la vida dels sants –amb les seves lluites i amb el seu heroisme– sempre ha donat molts de fruits en les ànimes dels cristians. També avui en dia... els creients necessiten l'exemple d'aqueixes vides entregades heroicament a l'amor de Déu i, per Déu, als altres homes» (Document de la Congregació del Clergat sobre el Sacerdoci, 19 de març de 1999). L'exemple dels màrtirs és molt aclaridor, tal i com ho recordava el Papa Pius XI amb motiu de la canonització de Sant Tomàs More: «Si bé no tots som cridats a vessar la nostra sang en defensa de les lleis de Déu, sí que tots hem de, mitjançant l'abnegació evangèlica, practicar la mortificació cristiana dels sentits i la recerca laboriosa de la virtut «ser màrtirs en el desig per poder participar amb ells de la recompensa celestial», segons l'expressiva frase de Sant Basili» (19 de maig de 1935).

Tomàs More neix a Londres el 6 de febrer de 1477. Rep dels seus pares una severa i cuidada educació, a la qual respon amb docilitat, obediència i amabilitat. L'inscriuen, de molt jove, en el Col·legi de Sant Antoni de Londres. Sent encara adolescent, ingressa, a petició del seu pare, a la casa del cardenal Morton, arquebisbe de Canterbury i canceller del reialme d'Anglaterra (primer dignatari de l'Estat després del Rei), on, en les sessions d'entreteniment, aconsegueix encisar el prelat i els seus hostes amb les seves dots d'improvisació, que denoten un gran sentit de l'observació.

Als 14 anys, Tomàs se'n va a Oxford per seguir els seus estudis. En aquella institució, on hi ha els més destacats professors, progressa ràpidament, especialment en el coneixement de les llengües llatina i grega, cosa que el facultarà per la lectura de les obres dels Pares de l'Església en els seus textos originals. Es dedica, igualment, a l'estudi del francès, de la història, de la geometria, de les matemàtiques i de la música. Al cap d'alguns anys, el seu pare, que és advocat, el crida a Londres perquè estudiï Dret i, l'any 1501, en Tomàs es converteix també en home de lleis. Durant quatre anys s'allotja amb els cartoixans de Londres, portant una vida mig religiosa mig laica, compartint habitualment les pràctiques dels religiosos i iniciant-se en la teologia, cosa per la qual, durant tota la seva vida, observarà un gran zel per l'oració i la penitència. En la seva professió d'avocat, aliè a tota idea d'avarícia, aconsegueix harmonitzar els drets de la més estricta justícia amb els de la caritat més amable. El 1504, amb 27 anys d'edat, és elegit diputat en el Parlament anglès.

Aquell mateix any 1504, contrau matrimoni amb Jane Colt, jove de dolços i senzills costums. D'aquesta unió naixeran tres filles, Margarida, Cecília i Isabel, i un fill,

Joan. Tomàs du una vida senzilla, és afable i

li agrada fer broma amb els seus, però sense ferir-los. Rep en el seu domicili a Erasme de Rotterdam, religiós agustinia, potser el savi més universal del seu temps. Ambdós comparteixen el mateix ideal d'humanisme cristià.

Sant Tomàs More

Drets reservats

Un espòs sol·lícit

L'any 1511, Tomàs plora la mort de la seva esposa. Però sent ben aviat la necessitat d'oferir una nova mare als seus fills, unint-se a Alícia Middleton, vídua d'un mercader londinenc i mare d'una nena de deu anys. L'Alícia, set anys més gran que en Tomàs, és una excel·lent mestressa de casa i una mare de família curiosa. Segons les opinions d'Erasme, el seu marit «li mostra tanta atenció i gentilesa com si d'una dona jove i de la més exquisida bellesa es tractés. La governa amb carícies i bones paraules... I ella, què li podria negar al seu marit? Valgui l'exemple de què aquesta dona, ja entrada en anys, sense cap inclinació natural, però amb gran constància i entrega, va començar a tocar la cítara, l'arpa, el monocordi i la flauta, realitzant tots els dies els exercicis que el seu marit indicava. Vers l'any 1524, els More es traslladen als voltants de Londres, a una enorme i preciosa casa amb capella privada i biblioteca. Mai s'obliden de pregar en família, tant pel matí com per la tarda. Durant els àpats es llegeixen llibres pietosos. En Tomàs explica el seu significat ocult, després proposa un tema de conversa menys seriós i tots es diverteixen molt.

Tomàs guia els seus fills en l'estudi de les ciències i de les lletres. Però, de què els serviria el coneixement del

llatí i del grec si aqueixa ciència els portés a omplir-se d'orgull? Per això, demana als mestres que els condueixin vers la humilitat; d'aquesta manera, «les seves ànsies per adquirir els tresors de la ciència no tindran cap altre objectiu que dur-los al servei de la defensa de la veritat i de la glòria del Totpoderós». Per aconseguir-ho, Tomàs està disposat a tot: «Abans de permetre que els meus fills caiguin en la mandra, i encara que la meua fortuna hagués de ressentir-se'n, –escriu a la seva filla Margarida–, mai no dubtaria en abandonar la cort i els negocis per dedicar-me únicament a vosaltres, sobretot a tu, la meua Margarida, a qui tant estimo». Així doncs, Tomàs sent una especial predilecció per la Margarida, i sempre porta amb ell les cartes que ella li envia, acuradament escrites en llatí. La seva tendresa vers els seus es manifesta igualment mitjançant els regals que els hi porta dels seus viatges: pastissos, fruites, robes boniques...

La cordial acollida dels More fa que la seva casa sigui coneguda com «el domicili de les muses», la de «totes les virtuts», i de «totes les formes de la caritat». La caritat de Tomàs no té límits, com ho demostren les seves freqüents i abundants almoines. Té el costum de recórrer a la nit els llocs més recòndits, per poder trobar i socórrer els pobres vergonyosos. Sol apropar a la seva taula, amb alegria i familiaritat els pagesos veïns. Funda un hospital en el qual la seva filla adoptiva, Margaret Giggs, exerceix d'infermera. La seva fe en la Providència és realment profunda. En assabentar-se un dia de l'incendi dels seus graners, dona tres consignes a la seva esposa: «Reunir la gent de casa per donar gràcies a Déu; vetllar perquè cadascun dels seus veïns no pateixi a causa del sinistre, i no acomiadar cap servent abans d'haver-li trobat una altra feina».

Per què tants ciris?

Però Tomàs es distingeix sobretot per la seva permanent intimitat amb Crist. En una ocasió, algú se'n burla de les devocions populars, dient: «Que no s'hi veuen Déu i els sants, que sempre se'ls ha d'envoltar amb ciris?»; però ell respon el següent: «Que potser no va dir Jesucrist que Maria Magdalena seria enaltida, perquè havia vessat perfum sobre el seu cos? De la mateixa manera, podríem preguntar: «Quin benefici pot causar-li aquest oli perfumat al cap de Jesucrist?». El que ens ensenya l'exemple d'aquella santa dona i els mots del nostre Salvador és que Déu es complau en veure la fervent escalfor de la devoció d'un cor quan s'abrassa i s'escampa a l'exterior, i que li agrada que el serveixin amb tots els béns que li ha concedit a l'home». Des de la contemplació de Nostre Senyor, Tomàs s'eleva fins a identificar-se amb Ell, posant de relleu la influència de Jesucrist en tot el gènere humà. Aqueixa presència de l'Home-Déu enmig del món és la base del principal optimisme de Tomàs, del seu amor per la natura, de la seva comprensió vers la debilitat humana, del seu dinamisme apostòlic, de la seva confiança infrangible en el cristianisme, així com del seu sentit de l'humor. Per a

ell, res en aquest món és un mal definitiu, i s'esforça en trobar el costat positiu de tots els esdeveniments.

Per les seves virtuts i la seva saviesa, així com per les obres on defensa la fe i la religió enfront als innovadors protestants, Tomàs es fa mereixedor de l'estima de tots, i en especial de la del Rei Enric VIII. Per això, es recorre als seus serveis en els assumptes públics. L'any 1515, forma part d'una ambaixada a Flandes, i es dedica a escriure la «Utopia». Dos anys després, es troba a França en una altra missió oficial. L'any 1518, és membre del consell privat del rei, i més tard, el 1525, és canceller del ducat de Lancaster; finalment, a l'octubre de 1529, és nomenat, a satisfacció de tot el reialme, gran canceller d'Anglaterra. Com més amunt puja en dignitat, autoritat i honor, més supera a tots en modèstia, probitat de caràcter, paciència i sentiments humans, cosa que li fa prendre's la vida pel costat bo, tal i com ho demostra l'anècdota següent: Havent-se evadit un presoner després de forçar les portes de la presó, el canceller fa cridar a la seva presència al carceller, que es troba més mort que viu, ordenant-li severament que procedeixi a reparar immediatament i de manera sòlida els desperfectes produïts, i afegeix en un to més suau: «a fi i efecte de què, si el fugitiu sent desitjos de tornar, li resulti impossible destrossar les portes de la presó per entrar».

Tedi perillós

El Rei Enric VIII es comporta com fidel espòs durant els deu primers anys del seu regnat. Però, després, cansat de la seva esposa Caterina d'Aragó, que solament li ha donat una filla, encara viva, la Maria Tudor, es disposa a buscar una altra dona. L'any 1522, arriba a la cort d'Anglaterra una jove de 15 anys, de nom Anna Bolena. Si bé manca d'encants, Anna suscita en el rei una violenta passió, i s'esforça amb habilitat en incentivar la inclinació d'Enric, negant-se a cedir als seus desitjos fins que no hagin contret matrimoni. Darrere d'ella s'amaga un partit format per la seva família i alguns nobles, animats per diversos interessos.

Enric VIII s'havia casat amb Caterina d'Aragó, vídua del seu germà gran, gràcies a una dispensa legítima concedida pel Papa Juli II. En el seu interès per repudiar-la, Enric VIII examina la validesa del seu matrimoni, creient poder basar els seus dubtes en un text de la Bíblia (Lv 18, 16). Preguntat al respecte pel Rei, Tomàs es disculpa, al·legant la seva incapacitat per decidir sobre una matèria que és competència del dret canònic. Llavors, el Rei li ordena que estudiï l'assumpte amb varis teòlegs. Un cop ho va haver fet, Tomàs respon: «Senyor, cap dels teòlegs que he consultat pot donar-vos un consell independent. Però, sé d'uns consellers que parlaran sense temor a vostra majestat; són Sant Jeroni, Sant Agustí i d'altres Pares de l'Església. Vet aquí la conclusió que n'he tret dels seus escrits: «No li està permès a un cristià casar-se amb una altra dona mentre visqui la primera». Allò significava afirmar que el matrimoni amb Caterina era vàlid. L'assumpte

es trasllada a Roma. El Papa esperarà al 1534 per pronunciar-se en favor de la validesa del matrimoni d'Enric i de Caterina. Com canceller d'Anglaterra, Tomàs More desitja seguir essent lleial al seu sobirà, però en constatar el favor de què gaudeix Anna Bolena i el servilisme del clergat i dels amics del Rei, el 15 de maig de 1532 dimiteix del seu càrrec de canceller, amb l'objectiu de no veure's forçat a actuar contràriament a les lleis de Déu i de l'Església.

Fidelitat o alta traïció?

A principis de l'any 1533, Enric es casa en secret amb Anna Bolena i, a finals de primavera, celebra oficialment aquesta unió. Per sancionar amb major solemnitat el seu divorci, Enric manifesta el seu desig de què la princesa Maria Tudor sigui desposseïda de tots els seus drets; en contrapartida, Isabel, a qui Anna acaba de donar a llum, serà proclamada l'única i legítima hereva de la corona d'Anglaterra. El Parlament se sotmet al Rei i vota, el 30 de març de 1534, una «Acta de Successió» en aquest sentit. Tots els súbdits de la nació s'han de comprometre mitjançant jurament a observar íntegrament aquesta nova llei, i qualsevol que s'hi oposi serà culpable d'alta traïció. El jurament va precedir d'un preàmbul on queda formalment rebutjada l'autoritat del Suprem Pontífex. Bisbes, canonges, sacerdots, religiosos, professors dels col·legis, personal dels hospitals i de fundacions piadoses, tots se sotmeten i reconeixen el Rei com a únic cap espiritual, consagrant d'aquesta manera la separació amb Roma.

John Fischer, bisbe de Rochester, i Tomàs More són gairebé els únics que rebutgen aquest jurament, i ambdós ho pagaran amb les seves vides.

Tomàs comptarà la seva compareixença per prestar jurament en una carta a la seva filla: «Quan vaig arribar a Lambeth, on es trobava reunida la comissió reial... vaig demanar que se m'entregués el text del jurament que s'exigia... Després de llegir-lo i d'examinar-lo durant força estona... vaig declarar amb la major sinceritat que la meva consciència em permetia que, si bé no negava el meu jurament per la successió en si mateixa, no podia consentir en prestar-lo tal com es trobava formulat, a menys d'exposar la meva ànima a la condemnaió eterna. Quan vaig acabar de parlar, el gran canceller del reialme prengué la paraula i em va declarar que els assistents se sentien profundament afligits de sentir-me parlar d'aquesta manera, i que era el primer d'entre tots els súbdits de sa majestat en negar-se a prestar el jurament que el rei exigia... Em varen presentar una llarga llista d'adherents... però jo vaig tornar a declarar que la meva decisió, lluny d'haver canviat, era infrangible».

Per en Tomàs, la fidelitat al testimoni de la consciència resulta necessària per a la salvació eterna. «N'hi ha que creuen que, si parlen d'una manera i pensen d'una altra, Déu prestarà més atenció als seus cors que als seus llavis, escriu a la seva filla Margarida. Per la meva banda, no puc actuar com ells en un tema tan important; no

ometria el jurament si la meva consciència em dictés que ho fes, encara que els altres ho rebutgessin, i tampoc presitaria jurament contra la meva consciència, encara que tots hi estiguessin d'acord». El caràcter inalienable de la consciència no significa que s'hagi de seguir cegament les seves exhortacions, explica també Tomàs. Cadascú ha de formar la seva consciència mitjançant l'estudi i el consell de persones assenyades, doncs la consciència s'ha de regular segons la veritat objectiva (cf. Encíclica *Veritatis splendor*, del 6 d'agost de 1993). Abans d'arribar a una conclusió que es pugui imposar a la seva consciència, Tomàs s'ha dedicat a estudiar-ho escrupolosament, però ell roman submís a l'Església i reconeix que l'autoritat d'aquesta preval sobre les seves pròpies conclusions. Però les autoritats humanes no poden fer res contra una consciència recta i segura: «Solament jo tinc la responsabilitat de la meva ànima», afirma. D'aquesta manera, contra les falses acusacions de què n'és víctima, contra els falsos testimonis, contra els abusos d'autoritat del rei, contra la depravació del sentit moral que «diu blanc a allò que és negre i dolent a allò que és bo», la seva consciència resisteix fins la mort.

Una dolorosa renúncia

L'actitud de Tomàs More il·lumina la nostra època. El Papa Joan Pau II afirma que les lleis que pretenen legitimar l'avortament o l'eutanàsia «no solament no creen cap obligació de consciència, sinó que, al contrari, estableixen una greu i precisa obligació d'oposar-se a elles mitjançant l'objecció de consciència. Des dels orígens de l'Església, la predicació apostòlica va inculcar als cristians el deure d'obeir a les autoritats públiques legítimament constituïdes (cf. Rm 13, 1-7; 1 P 2, 13-14), però al mateix temps va ensenyar fermament que *s'ha d'obeir a Déu abans que als homes* (Fets 5, 29)... La introducció de legislacions injustes amb freqüència col·loca els homes rectes davant de difícils problemes de consciència... De vegades les opcions que s'imposen són doloroses i poden exigir el sacrifici de posicions professionals consolidades o la renúncia a perspectives legítimes d'avançament en la carrera. Els cristians, com tots els homes de bona voluntat, estan cridats, per un greu deure de consciència, a no prestar la seva col·laboració formal a aquelles pràctiques que, encara que estiguessin permeses per la legislació civil, s'oposen a la Llei de Déu. En efecte, els actes que cadascú realitza personalment tenen una responsabilitat moral, que ningú mai no pot deixar de banda, i sobre la qual cadascú individualment serà jutjat pel mateix Déu» (Encíclica *Evangelium vitae*, 25 de març de 1995, 73-74).

El 17 d'abril, Tomàs és empresonat a la Torre de Londres. El temps que hi romandrà pres el dedicarà a preparar-se per la mort, mitjançant la composició de destacades obres de devoció. En una obra inacabada de 1522, Els quatre novíssims, havia ressaltat la utilitat de pensar en la mort, explicant-ho així: si en els mercats es vengués un remei contra tots els mals, els homes farien

l'impossible per aconseguir-ho. Ara bé, aquest remei existeix, i es diu «pensar en la mort»; però, per desgràcia, molt pocs recorren a ell. Solament la meditació dels darrers moments pot rectificar el seu judici.

Inversió dels valors

A queixa meditació pressuposa tenir fe. La fe, explica Tomàs, inverteix el significat dels valors normalment admesos pels homes. La fe ens diu que la Santíssima Trinitat resideix completament a l'ànima que es troba en estat de gràcia, fins i tot en temps d'adversitat; que els nostres enemics són els nostres amics que ens fan un gran bé; que l'agraïment ha d'anar menys del presoner vers el visitant que del benefactor al desafortunat. Pel damunt de tot, la fe descobreix el valor sobrenatural del sofriment, i ens ensenya a convertir la pròpia malaltia en remei. Per a Tomàs, el motiu principal del valor de totes les nostres tribulacions resideix en suscitar en nosaltres el desig de ser consolats per Déu. Malgrat això, també ens ajuden a purificar-nos dels nostres vells pecats, ens preserven dels pecats venidors, disminueixen les penes del purgatori i fan créixer la recompensa final del Cel. «Qui mediti aquestes veritats i les guardi en el seu esperit... podrà avaluar amb paciència el preu de l'adversitat, s'adonarà de l'alt valor que té i, tot seguit, es considerarà un privilegiat... la seva alegria farà disminuir enormement la seva pena i li impedirà buscar en altres llocs vans consols» (Diàleg del consol en l'adversitat). Tals frases, escrites en plena adversitat, no són paraules vanes. L'alegria sobrenatural que Déu regala a Tomàs a la presó li procura serenor, aconseguint desenvolupar en ell el seu natural sentit de l'humor. En consideració a l'alta posició que havia ocupat en l'Estat, Tomàs és convidat a la taula del governador de la Torre. Un dia en què aquest s'excusa educadament per la frugalitat del menjar, l'antic canceller li respon:

«Si algú de nosaltres no està content de la vostra taula, que se'n vagi i que busqui allotjament en un altre lloc».

L'1 de juliol de 1535, Tomàs és condemnat a mort per alta traïció. Els jutges li pregunten si vol afegir alguna cosa. «Tinc poc a dir, excepte això: que el benaurat apòstol Pau es trobava present i va consentir el martiri de Sant Esteve, i ara tots dos són sants al Cel. Encara que hagueu contribuït a la meua condemna, resaré amb fervor perquè vosaltres i jo ens trobem junts al Cel. D'igual manera, desitjo que Déu Totpoderós preservi i defensi a sa Majestat el Rei, i que li faci arribar un bon consell». Un darrer assalt torna a posar una altra vegada a prova la constància del presoner. La seva esposa el visita i li diu: «De veritat vols abandonar-nos, a mi i a la meua desgraciada família? De veritat vols renunciar a la vida de la llar, que en altres temps tant t'agradava? — Quants anys creus, estimada Alcía, que podré gaudir aquí a la terra dels plaers terrenals, que amb tanta persuasiva eloqüència em descrius? — Al menys vint anys, si Déu ho vol. — Estimada esposa meua, no ets bona comerciant: què són vint anys comparats amb una eternitat feliç?».

El 6 de juliol és conduït al lloc del suplici. L'escala que puja fins el cadafal es troba en molt mal estat, i Tomàs necessita l'ajuda del tinent per pujar: «Us ho demano, diu, porteu-me fins a dalt, que per baixar ja ho podré fer jo, tot sol». Com sigui que el rei li havia demanat que fos de poques paraules en els seus darrers moments, ell li diu senzillament: «Moro essent lleial a Déu i al Rei, però a Déu davant de tot!». Mentre s'agenollava en el cadafal, els seus llavis pregunten: «Tingues pietat de mi, Déu meu!». Abraça el botxí i li diu: «El meu coll és molt curt; ves amb compte de no colpejar de través. El teu honor depèn d'això». Ell mateix es posa la bena als ulls. El botxí ja té la destal a la mà: «Un moment, —li diu Tomàs retirant-se la barba—; ella no va trair». El cap cau al primer cop. Tomàs es troba al Cel per sempre.

Seguint l'exemple de Sant Tomàs More, acceptem perdre totes les coses per guanyar a Crist, per fer-nos semblants a Ell en la seva mort i aconseguir arribar amb Ell d'aquesta manera, a la resurrecció (cf. Flp 3, 8-11). És la gràcia que demanem a Sant Josep, per a vostè i per a tots els seus éssers estimats.

*+fr. Joan Bernat, l'Abat
i els monjos de l'Abadia*

• Per rebre (gratuïtament) la Carta de l'Abadia de Sant Josep de Clairval, cal adreçar-se a l'Abadia, les dades de la qual s'assenyalen tot seguit.

• Rebrem amb molta gratitud totes les adreces de possibles lectors que ens facin arribar.

• Ajuts:

Transferència bancària: IBAN: FR59 2004 1010 0405 6187 8A02 585.

BIC: PSSTFRPPDIJ, titular: Abbaye Saint Joseph de Clairval.

Targeta de crèdit: cf. la nostra pàgina www.clairval.com

Abbaye Saint-Joseph de Clairval (Ed. catalana) ISSN: 1956-3914 - Dépôt légal: date de parution - Directeur de publication: Dom Jean-Bernard Bories - Imprimerie: Traditions Monastiques - 21150 Flavigny-sur-Ozerain.

ABBAYE SAINT-JOSEPH DE CLAIRVAL – 21150 FLAVIGNY-SUR-OZERAIN – FRANCE

E-mail : abbaye@clairval.com – <http://www.clairval.com/>